

Møte for lukkede dører, Stortinget 13. desember 1918

Møte for lukkede dører i Stortinget
den 13. desember 1918 kl. 17.30.

Præsident: Mowinckel.

Dagsorden:

Redegjørelse fra utenriksminister Ihlen.

Præsidenten foreslaar, at møtet holdes for lukkede døre, og at der til møtet gives adgang for regjeringens medlemmer, Stortingets kontorchef og de sædvanlige referenter.

Castberg: Jeg forutsætter, at naar det foreslaaes, at dette møtet holdes for lukkede døre, er det, fordi utenriksministeren har meddelelser at gi, som han finder ikke kan meddeles for aapne døre, saa vi ikke kan faa dem, hvis dørene aapnes.

Utenriksminister Ihlen: Det er et par saker, som jeg ikke kan legge frem for aapne døre, men jeg tror allikevel, det er av interesse for Stortingets medlemmer at høre om dem.

Præsidenten: Jeg synes, det er saa selvfølgelig, at det overrasker mig, at der reises debat om det.

Castberg: Det er ikke min mening at reise nogen debat, men jeg vil ha konstatert, at opplysningerne er av den art, at utenriksministeren ikke finder at kunne meddele dem for aapne døre.

Præsidenten: Var egentlig det nødvendig at faa konstatert? Er ikke det en selvfølge?

Castberg: Jeg finder det paakrævet at faa det konstatert. Jeg er medlem av denne forsamling og har ret til at kræve det konstatert.

Præsidenten synes det var overflødig av hr. Castberg.

Castberg: Jeg har ret til at gjøre det gjældende.

Præsidenten har som præsident ret og pligt til at sørge for, at debatten ikke trækker unødvendig længe ut.

Castberg: Det var en overflødig bemerkning fra præsidentens side.

Votering:

Præsidentens forslag bifaldtes enstemmig.

Utenriksminister Ihlen: Det er to saker, jeg har tænkt her at lægge frem for Stortinget. Den ene er det spørsmål, som vi hadde oppe her i sommer. Det var et meget alvorlig spørsmål, nemlig at lægge ut miner i tilknytning til den britiske mineutlægning i Nordsjøen. Og det andet spørsmål er en henstilling, som er gjort til os om at sende norske soldater til Østersjøprovinserne. Begge to saker er av den beskaffenhet, at jeg ikke kan eller vil lægge dem frem i offentlig møte. Jeg skal først si litt om den første sak. Den begyndte allerede 8. august iaar, da jeg fik besøk av den britiske minister, som sa, at han kom for at snakke med mig om en overmaade alvorlig sak. Han hadde selv hat ferie og været paa Vestlandet, men hadde faat uttrykkelig telegram fra sin regjering om uopholdelig at avbryte sin ferie og reise til Kristiania for at gjøre mig en meddelelse. Han hadde meddelelsen skrevet og læste den op ord til andet. Den var ganske vist ikke undertegnet, det har han ved senere anledning lagt bret paa, at den ikke var, men den blev læst op ord til andet og lyder i oversættelse saaledes:

"Den britiske minister har mottat presserende instruktioner fra Hans Britanniske Majestæts regjering om at gi den Norske Regjering en meddelelse av følgende indhold: For at forebygge angrep av tyske undervandsbaater baade paa alliert og paa nøitral skibsfart, angrep som særlig Norge har litt saa meget under, har de allierte med minefelter stængt Nordsjøen mellem Storbritannien og de norske territoriale farvand, som der ikke er gjort indgrep i hverken av britiske undervandsbaater eller ved mineforetagender. Da Hans Britanniske Majestæts regjering tok dette skridt, stolte den fuldt og fast paa, at den norske regjering overensstemmende med den kongelige resolution av 30. januar 1917 forhindret tyske undervandsbaater i at gjøre benyttelse av norske territoriale farvand for at opnaa at komme i det aapne hav. Hans Britanniske Majestæts regjering besidder i indberetninger fra sine ubaatchefer, som faktisk har set tyske undervandsbaater passere gjennom norske territoriale farvand, overflod av beviser for at ovennævnte kongelige resolution jevnt og stadig overtrædes, og disse indberetninger er blit i fuldt mon bestyrket fra andre kilder. Som et flagrant og uomtvistelig eksempel paa en saadan krænkelse tør den britiske minister henvise til en tysk undervandsbaats stansning av det norske D/S "Hauk". Den britiske regjering føler sig derfor nødsaget til indtrængende at henstille til den norske regjering at haandhæve sin egen forordning upartisk overfor alle krigførende, og den vil peke paa, at den eneste maate, hvorpaa dette effektivt kan gjøres, er ved benyttelse av den metode, som allerede er blit optat av Sverige ved mineringen av Kogrundsrenden og av Danmark ved mineringen av passagen mellem Saltholm og Amager. Hans Britanniske Majestæts Regjering turde derfor indtrængende anmode den Norske Regjering om effektivt at minesperre de norske territoriale farvand østenom de

Alliertes minefelt for at hindre gjennomfart av tyske undervandsbaater av hvem den norske forordning jevnlig og med overlæg krænkes - mens den indre led, hvor det antages at norske patruljebaate kan og vil hindre krigførende undervandsbaaters gjennomfart, lades aapen for den fredelige skibsfart.

Hans Britanniske Majestæts Regjering er overbevist om, at den Norske Regjering vil opta denne politik, som blot er et middel til haandhævelse av gjældende norske bestemmelser. En vægring vilde si det samme som, at der blev gjort en forskjel til gunst for Tyskland og til skade for de Allierte, - at tyske undervandsbaater fik lov til ustraffet at krænke bestemmelser, som Norge hadde vedtat for opretholdelsen av sin nøitralitet og at man lettet den ulovlige ødelæggelse av norsk tonnage.

Hans Britanniske Majestæts Regjering nærer derfor det sikre haab, at den Norske Regjering enten selv vil lægge de nødvendige minefelter som foran angit eller tillate de Allierte at gjøre det, og den turde sterkt betone vigtigheten av, at det ene eller andet av disse alternativer, av hvilke det første turde synes at være at foretrække, godtages og iverksettes straks og uten at la nogen tid gaa tilspilde.

Ministeren tilføiet, at han paa sin regjerings vegne maatte anholde om at denne henvendelse blev holdt absolut hemmelig.

Den 10. august meddelte den franske minister underhaanden, at han hadde faat ordre av sin regjering om at støtte den britiske gesandts henvendelse om mineutlægning og fremholdt, at det gjaldt om, at Norge opretholdt sin egen resolution. Den norske regjering sendte sit svar den 12. august, og det lød saa:

"Det er med stor bekymring at den norske Regjering har mottat den britiske Regjerings meddelelse om at tyske undervandsbaater jevnlig og med overlæg skal ha overtraadt den norske resolution av 30. januar 1917. Dette godtgjøres nemlig ikke av de rapporter som er i de norske marinemyndigheters besiddelse. Regjeringen har imidlertid straks paa grund av den britiske meddelelse skredet til at gjøre endnu mere effektivt det opsyn som den lar utøve i farvandet omkring og nordenfor. Den norske Regjering har været betænkt paa straks at Utsira den tyske Regjering forklaring, men har fundet at burde avholde sig derfra paa grund av den britiske meddelelses fortrolige karakter.

I anledning av den henstilling som den britiske Regjering i samme forbindelse, ved den britiske ministers henvendelse av 7. ds. har rettet til den norske Regjering, ønsker denne at fremholde følgende:

De folkeretslige pligter, som krigen paalægger en nøitral stat med hensyn til dens sjøterritorium, bestaar dels deri, at den med de til dens forføining staaende midler skal hindre at nogen av de krigførende benytter dette til krigsoperationer eller til basis for saadanne dels deri, at den maa haandhæve de av den utfærdigede

anordninger paa samme maate likeoverfor alle de krigførende. Utenom hvad der flyter av disse pligter er ingen av de krigførende efter folkeretten berettiget til at kræve særlige foranstaltninger truffet av den nøytrale stat paa dens eget sjøterritorium. I begge de nævnte henseender er den norske Regjering sig bevisst, at den uvægerlig har opfylt sine pligter. Likesom dens bestræbelser fra krigens begyndelse har været rettet paa at hævde en ubrødelig(?) nøytralitet, saaledes er det ogsaa dens faste forsæt fremtidig at opretholde denne og at undlate ethvert skridt, som kan betragtes som en avvikelse fra denne holdning.

Den ovennævnte norske resolution av 30. januar 1917 som angaar undervandsbaaters færdsel paa og ophold i territorialfarvandet er alene begrundet i hensynet til norske interesser, den har selvfølgelig ikke den hensigt at lette den ene eller anden krigførende parts krigsforanstaltninger. Den paalægger heller ikke Norge anden folkeretslig pligt end den at haandhæve resolutionen likt likeoverfor alle, hvad den norske Regjering som allerede nævnt er sig bevisst at ha gjort. Den kan ikke gi nogen stat ret til at kræve særlige foranstaltninger for at sikre dens overholdelse.

Det vil imidlertid være egnet til at paakalde den norske Regjering alvorlige overveielser, hvis det godtgjøres, at tyske undervandsbaater til stadighet passerer norsk sjøterritorium. Den norske Regjering maa anmode den britiske Regjering om at faa nærmere opplysninger om de tilfælder som den sigter til angaaende tyske undervandsbaaters optræden paa norsk sjøterritorium.

Den britiske Regjering har nævnt tilfældet angaaende tysk undervandsbaats stansning av det norske d/s "Hauk". Denne begivenhet har dog ikke noget med spørsmålet om passage av territorialfarvandet at gjøre. Undervandsbaaten var før og efter opbringelsen utenfor territoriet. At den gik ind for at kapre et norsk fartøi var et direkte overgrep som imidlertid blev avvist av norske stridskræfter og hændelsen tjener tvertimot som et bevis for at der blev ført et effektivt opsyn og at derunder nøytraliteten blev hævdet paa tilfredsstillende maate.

Den norske regjering vil sette pris paa at faa saa fyldige opplysninger som mulig, saaledes nærmere opplysninger om tid og sted og om den sikkerhet, som haves for, at vedkommende undervandsbaat i det enkelte tilfælde var tysk, endvidere opplysninger om veirets beskaffenhet.

Naar den norske regjering fra britisk side mottager de omhandlede opplysninger, som maatte godtgjøre, at tyske undervandsbaater i strid med forordningen av 30. januar 1917 jevnlig passerer norsk sjøterritorium, vil den norske regjering straks overveie, hvilke forføininger disse opplysninger maatte si i Norges interesser, og regjeringen vil kunne se sig foranlediget til at træffe yderligere forføininger til en skjærpet beskyttelse av det norske sjøterritorium. Men den maa bestemt hævde, at det er dens

ubestridelige folkeretslige ret selv at avgjøre, hvilke forføininger der i saa henseende bør træffes.

En mineutlægning som den av den britiske regjering foreslaaede er efter den norske regjering opfatning forbundet med tungt veiende betæneligheter av forskjellig art. De forhandlinger, som paa den anden Haagerkonference gik forut for vedtagelsen av art. 4 i konventionen om anvendelse av automatiske kontaktminer - hvilken artikkel omhandler neutrale magters pligt til at iagttage forsigtighetsregler og varsle paa forhaand - viser, at der ikke kan paaregnes nogen alsidig anerkjendelse av en neutral stats ret til en mineutlægning, hvor der ikke tages sigte paa forsvar mot angrep paa selve landet. Saa meget sterkere vil betæneligheter foreligge, hvis en mineutlægning foretages som følge av en henvendelse fra den ene krigførende part. Helt klart vil et neutralitetsbrudd foreligge, hvis Norge skulde tillate den ene av de krigførende parter selv at utlægge miner paa dets sjøterritorium.

Den norske regjering tror saa meget mer at kunne paaregne et aapent øre fra den britiske regjering for disse betragtninger, som den er bekjendt med, at den britiske regjering i det av den fremhævede tilfælde, hvor Sverige spærret Kogrundsrenden med miner, med stor bestemthet likeoverfor den svenske regjering hævdede, at denne foranstaltning ikke var forenelig med upartisk neutralitet paa grund av dens ensidige virkninger. Den norske regjering finder det forøvrig ikke nødvendig ved nærværende leilighet at komme ind paa en sammenligning mellem spørsmålet om Kogrundsrenden og det spørsmål, som det her gjælder.

Ved siden av disse folkeretslige hensyn vil den norske regjering ikke undlate at nævne, at den foreslaaede mineutlægning ogsaa forøvrig vilde være litet forenelig med norske interesser. Den vilde i ikke ringe grad virke hemmende for skibsfarten, særlig for seilskibenes vedkommende, og for fiskerierne, hvorfor de norske marinemyndigheter ogsaa ut fra disse hensyn bestemt fraraader den.

Den norske regjering beklager derfor at maatte meddele, at den finder avgjørende betæneligheter mot at imøtekomme den britiske regjering henstilling om mineutlægning, og den kan heller ikke tillate de Allierte at gjøre det.

Den vil sluttelig nævne, at den heller ikke har skredet til spærring av enkelte farvande for at sikre sig mot gjentagelse av de tilfælde av neutralitetskrænkelser fra krigsskibe i almindelighet, som har bestaaet i opbringelser eller praininger paa norsk sjøterritorium. Saadanne krænkelser har under krigens gang til den norske regjering store bekymring gjentagne gange fundet sted fra britiske krigsskibes side."

Den 13. s.m. meddelte den italienske minister mig mundtlig, at han i henhold til ordre fra sin regjering maatte støtte den britiske henvendelse om mineutlægning.

Den amerikanske chargé d'affaires leverte mig derefter den 15de august en fuldt undertegnet note om saken - jeg tror ikke, det kan være nødvendig at læse op alle disse dokumenter.

Det væsentlige er fremkommet i det svar, som jeg her læste op til den britiske minister. Der er det norske standpunkt hævdet.

Imidlertid blev der fra Entantens side gang paa gang fremholdt, at det vilde være ganske nødvendig, at Norge gik til denne spærring. Det blev sagt, at nu var hele Nordsjøen spærret. Der kunde ikke komme en eneste ubaat frem i Nordsjøen, de maatte passere det norske territorium, hvor der saa at si var en aapen port. Den amerikanske chargé d'affaires, som fungerte i minister Schmedemanns fravær, sa det, at hele Nordsjøen var saa fuldstændig stængt med miner, at det var ganske umulig. Jeg spurte da, om der ikke var en viss avstand mellem minerne. Det pleier at være en 50 meter, og undervands er de ikke mere end en 5 meter i bredde; men han sa, at der var lagt miner i rækker saa tæt, at ingen baat kunde komme frem. Jeg spurte da, om de ikke kunde komme under, for i almindelighet ligger ikke minerne mere end 2-3 eller høist 4 meter under vandflaten; men han sa, at med de nye miner - og det er mig bekjendt, at der er konstruert nye amerikanske miner - kommer minerne saa dypt, at ingen undervandsbaat kan gaa dypere under. Jeg sa, at vi hadde hørt, at der var konstruert undervandsbaater, som gik indtil 50 meter ned. Det er saa, sa han, men vore miner kommer saa dypt ned, at undervandsbaaterne kan ikke komme under. Jeg kan her oplyse, at minerne selv ligger saa langt ned, og saa gaar der fra minerne et kobbertaug op, som holdes oppe av flottører, og efter hvad der paastaaes skal det ikke være nødvendig, at et skib kommer like ind paa minerne. Det paastaaes, at de behøver ikke at komme helt ind til dem, før skibet kan springe. Nok av det, det blev fra Ententens side paastaaet, at Nordsjøen var aldeles stængt. Vore marineautoriteter har hat nogen tvil om, hvorvidt den var saa stængt, som det blev sagt fra Ententens side, at det var. De sa videre, at hvis der kommer u-baater i Atlanterhavet og der blir torpedert et skib i Atlanterhavet, er det utelukkende Norges skyld, og at om jeg selv kom en dag og sa, at nu er der torpedert et skib i Atlanterhavet, det er blit skutt, saa vilde man si, at hadde Norge stængt sit farvand, var det ikke skedd. Saken begyndte at bli noksaa kjedelig for os. Under disse omstændigheter besluttet vi os til at ta denne sak paa en litt anden maate.

Imidlertid hadde regjeringen fra marinemyndighetene mottat meldinger om flere indtrufne tilfælde av fremmede ubaaters passage eller ophold paa norsk sjøterritorium. I ingen av disse tilfælde førte ubaaten flag eller andet kjendetegn paa dens nationalitet.

Da der aabenbart i disse tilfælde forelaa brudd paa den norske resolution av 30 januar 1917, som forbyder u-baater, utrustet for krigsbruk og tilhørende krigførende

magt, at færdes eller opholde sig paa norsk sjøterritorium, fandt den norske regjering at maatte gjøre anmeldelse derom til alle de krigførende magter, som visstes at la utøve krigsoperationer, eller som kunde tænkes at gjøre det i de farvande, som grænser til Norges sjøterritorium.

Gjennem telegrammer til vore legationer av 19 august anmodedes de fremmede regjeringer om at la anstille særlige undersøkelser med sigte paa snarest at bringe paa det rene, hvorvidt det var nogen av deres u-baater, som hadde krænket den ovennævnte resolution, og at meddele den norske regjering resultatet av undersøkelse, idet tilføiedes at den norske regjering vilde komme til at nedlægge den mest bestemte protest mot saadanne krænkelser.

I svarnote, som legationen i London mottok fra den britiske regjering, blev det indrømmet, at en britisk ubaat ved uagtsomhet var kommet ind paa norsk sjøomraade. Det het videre i meddelelsen fra det britiske utenriksministerium, at for at tilveiebringe et avgjørende bevismateriale for at overbevise den norske regjering om det faktum, som den britiske regjering forlængst var fuldt vidende om, at fiendtlige undervandsbaater til stadighet brukte norsk territorialfarvand i strid med den norske undervandsbaatforordning, er britiske undervandsbaater nylig blit stationert i nærheten av og Slaatterø fyr for at iagttage fiendtlige undervandsbaaters bevægelser. De britiske undervandsbaater hadde den strengeste ordre til at holde sig utenfor terrotorialgrænsen. Legationen i Paris indberettet telegrafisk at den franske utenriksminister hadde meddelt, at ingen fransk undervandsbaat hadde været i det omhandlede farvand. Likeledes meddelte vor legation i Washington, at i henhold til opgave fra den amerikanske regjering ingen amerikansk ubaat hadde været inde paa norsk sjøterritorium.

Efter at der i slutten av august var indberettet yderligere flere tilfælder av ubaaters optræden paa norsk sjøterritorium blev vore legationer instrueret om under henvisning til den tidligere henvendelse, at fremholde at den norske regjering, som med stigende ængstelse erfaret hvert nyt tilfælde av overtrædelse av den norske ubaatresolution, og som ikke kunde la være med en viss utaalmodighet at vente paa svar paa den tidligere henvendelse til de krigførende regjeringer, fandt at burde varsle disse regjeringer om at den norske regjering, som allerede hadde skjærpet sit opsyn paa de dele av sjøterritoriet det her gjaldt, vilde se sig nødt til at træffe særlige militære foranstaltninger i disse strøk til hævdelse av sine rettigheter.

Fra den tyske regjering fik vi ikke noget svar.

Den 28. september sendte utenriksdepartementet følgende cirkulærtelegram til vore legationer:

Jeg ber legationen gi vedkommende utenriksministerium en mundtlig meddelelse hvori henvises til de to tidligere

henvendelser (Jfr. mine telegrammer av 19 og 28 august) og av følgende indhold. Den norske regjering har bemerket sig av de svar som den har mottat fra den britiske regjering paa sine tidligere henvendelser, at det er konstateret at britisk undervandsbaat har krænket norske resolution av 30 januar 1917 overfor hvilken krænkelse den norske regjering (til legationen London): samtidig hermed nedlægger (til de 3 andre): har nedlagt (til alle): den mest bestemte protest. Forsaavidt angaar de øvrige paaklagede tilfælder foreligger fra den amerikanske, britiske og franske regjering forsikringer om at det ikke er undervandsbaater tilhørende deres lande som har krænket ovennævnte resolution. Paa sine tidligere henvendelser savner norske regjering fremdeles svar fra den tyske regjering. Den norske regjering har tidligere varslet om at den vil se sig nødt til at træffe særlige militære foranstaltninger i de strøk det gjælder til hævdelse av sine rettigheter. Regjeringen har hittil ventet med at skride til saadanne særlige forføininger, bortset fra at den har latt slukke enkelte fyr paa Norges vestkyst, hvilket blev gjort blandt andet paa grund av krænkelsen av resolutionen. Regjeringen har nemlig ønsket inden den skrider til en mere effektiv forføining at gi alle vedkommende krigførende anledning til at forsyne den med mulige nærmere opplysninger, idet det jo ikke paa forhaand kunde ansees utelukket, at der i det enkelte tilfælde kunde foreligge ialfald i en viss grad undskyldende omstændigheter. Eftersom tiden imidlertid er gaat, er den norske regjeringens ængstelse øket, idet den ikke har kunnet lukke øinene for risikoen ved at de talrike tilfælder, som med sikkerhet er iagttat, naarsomhelst efterfølges av flere. Den norske regjering finder derfor nu at maatte skride til at utlægge miner i visse strøk. Regjeringen vil imidlertid herunder sørge for at den fredelige handelsskibsfart ikke stanses i trafiken langs den norske kyst. Samtidig som dette telegram blev sendt, anmodet jeg den tyske minister om at komme op til mig for at gjøre ham bekjendt med telegrammet. Da ministeren kom, mindet jeg ham om vort cirkulærtelegram av 19. august og derpaa det av 28 august, i hvilke telegrammer vi hadde pekt paa krænkelser av den norske u-baatsforordning, som marinen hadde fuldt bevis for. Vi hadde spurt magterne om det var deres u-baater som hadde været paa norsk sjøterritorium. Amerika og Frankrik hadde svaret at de ingen u-baater hadde hat i disse farvand. England hadde hat u-baater i disse farvand, og i en av de paapekte krænkelser indrømmet England at ubaaten hadde været engelsk. Fra Tyskland hadde vi hittil intet svar, sa jeg. Ministeren tilbød da straks at paaskynde svaret fra Berlin, hvilket han forøvrig allerede tidligere hadde gjort. Jeg takket ham for dette, men sa at jeg hadde noget andet jeg maatte meddele ham. Vi hadde nu git Tyskland saa lang tid for besvarelsen og vi hadde allerede i vort telegram av 28 august pekt paa at ville gaa til militære

foranstaltninger. Vi hadde tænkt at kunne faa oplysninger av undskyldende natur for de stedfundne krænkelser. Dette hadde vi ikke faat, og da vi hadde kjendskap til at der til stadighet kom u-baater i nærheten av vor kyst, frygtet vi stadig for nye krænkelser. Under disse omstændigheter vilde der fra norsk side bli utlagt miner paa et bestemt omraade. Det var den norske marine som hadde med mineutlægningen at gjøre og den vilde bestemme hvor minerne skulde lægges, og herom vilde bekjendtgjørelse bli offentliggjort hurtigst mulig. Ministeren talte nu som før om vanskelighetene for den legitime handelsskibsfart. Herpaa svarte jeg at alle forholdsregler vilde bli truffet for at sikre skibsfarten og der var godt farvand i den indre led, hvor endog vore Amerika-baater passerte. Jeg sa ministeren, at minister von Ditten vilde i Berlin gjøre den officielle henvendelse, men at jeg hadde fundet det rigtig til ministerens information at levere ham avskrift av det idag utsendte cirkulærtelegram.

Miner blev saa utlagt i det omhandlede farvand, og bekjendtgjørelse herom utstedt fra kommanderende Admiral (29. september).

Jeg har villet lægge frem dette for at vise paa hvilken maate vi tok denne sak. Man kan naturligvis her beskyldes os for at ha gjort noget som var unøitralt. Det lar sig jo ikke negte, det var efter paatryk av den ene krigførende magt vi la ut disse miner, og vi derved stengte vort farvand. Det var en stor og alvorlig sak dette. Imidlertid har jo de senere begivenheter gjort, at denne sak forløp vel, og kom til at gaa paa en anden maate end den ellers muligens kunde ha gjort. Det er fra tysk side spurt hvad vi mente, og vi har fastholdt at det er vor egen resolution som vi har villet opretholde, og den er vi jo fuldt berettiget til at opretholde med de midler vi finder for godt, saa det vi har gjort er vi kommet fra paa en rimelig maate. Saasnt vaapenstilstanden kom, begyndte man at ta minerne op, og det holder man paa med, helt færdig er man vel ikke endnu, men ialfald er man langt paa vei med det. Denne sak har naturligvis nu ikke nogen aktuell interesse, men jeg har trodd at det kunde ha interesse for Stortingets medlemmer at kjende den. Og jeg vil betone, at da den engelske minister henvendte sig til mig om denne sak og meddelte, at hans regjering forlangte, at hans henvendelse skulde være hemmelig; man maatte ikke la noget menneske høre om den. Selvfølgelig har jeg været nødt til at la mine kolleger i regjeringen og enkelte andre høre dette, men forøvrig har denne sak været holdt absolut hemmelig.

Saa er det en sak til. Den britiske chargé d'affaires, som fungerer istedenfor ministeren, indfandt sig hos mig den 30. oktober og uttalte følgende:

Ententemagterne var for tiden meget angstelige for at der i Østersjøprovinserne skulde bli en reisning av Bolsjevikerne saasnt tyskerne forlot disse provinser. De provinser der var tale om var Lifland (Reval) Estland (Riga) og Litauen. Ententen vilde nu forespørre, om de

skandinaviske regjeringer skulde være villig til at sende tropper til disse lande for at beskytte befolkningen mot bolsjevismen. Saavidt her Ovey vidste gjaldt det spesielt om at sende tropper til Letland, og man hadde tænkt sig at det kunde være nok at sende 2000 mand. Det kunde være mulig at Sverige sendte disse tropper alene, men det kunde ogsaa være mulig at alle tre skandinaviske lande sammen sendte disse tropper. Vilde man ikke sende tropper, saa vilde det bli spørsmål om at faa sendt vaaben, og der vilde da for Lestonie(?) behøves 40 000 geværer med 1000 patroner til hvert. Ovey antydet at disse spørsmål han nævnte her jo tidligere hadde været oppe. Jeg svarte dertil at den norske regjering hadde absolut intet hørt om dette hverken direkte eller indirekte. Det var første gang jeg hørte dette spørsmål nævne, og paa dette store og vanskelige spørsmål kunde jeg selvfølgelig ikke straks endelig svare, men jeg vilde straks si at jeg ikke fandt det mulig fra norsk side at sende tropper til Østersjøprovinserne. Om muligheten av at sende vaaben vilde jeg heller ikke uttale mig.

I samtalens løp mindet jeg Ovey om at det var lykkes vor legation i Petrograd at hjelpe ikke bare nordmænd men ogsaa andre landes undersaatte, englændere, franskmænd, amerikanere, serber og rumæner. Jeg gik ut fra at hvis Norge vilde sende tropper til Østersjøprovinserne til bolsjevismens bekjæmpelse maatte vor legation i Petrograd straks trække sig tilbake, og dette ansaa jeg av mange grunde ikke heldig. Paa Oveys forespørsel, sa jeg, at vi selvfølgelig maatte behandle dette spørsmål sammen med Stockholm og Kjøbenhavn, og jeg maatte selvfølgelig diskutere saken med mine kolleger. At dette var et spørsmål av stor betydning for befolkningen i nævnte provinser medgav jeg. En lignende henvendelse blev ogsaa senere gjort gjennom vor militærattache i London fra det britiske krigsministerium, og denne sak er senere støttet her i Kristiania av den franske minister og i endnu sterkere uttryk av den italienske minister, som hadde strængt paalæg frasin regjering derom. Da dette blev sagt til mig, svarte jeg straks, at som min mening kunde jeg straks uttale, at Norge ikke kunde sende tropper til Østersjøprovinserne, og paa en forespørsel om Norge vilde sende tropper, hvis Sverige og Danmark lovet at gjøre det, svarte jeg at heller ikke det kunde jeg love. Saa blev det spurt, om jeg ikke vilde spørre Sverige og Danmark om hvad de gjorde, og dertil svarte jeg, at det kunde jeg naturligvis gjerne gjøre, men det var i hvert fald ganske utelukket, at Norge vilde sende nogen tropper. Gjennem vore legationer i Stockholm og Kjøbenhavn blev der saa indhentet opplysning om den svenske og den danske regjeringens stilling, og den 12te november, efterat vi hadde konfereret med Stockholm og Kjøbenhavn, gav jeg i henhold til regjeringens beslutning i saken mundtlig den britiske chargé d'affaires en meddelelse som gik ut paa følgende: Jeg sa ham blandt andet, at skulde noget saadant gjøres, var det første man maatte gjøre at

forelægge det for Stortinget, og jeg gik ut fra, at Stortinget enstemmig vilde forkaste et saadant forslag, saa jeg ansaa det ganske haabløst at forsøke paa at lægge det frem for Stortinget, og at regjeringen deri var helt ut enig. Saa var det spørsmålet om at sende vaaben. Den norske regjering maatte ogsaa erklære, at den ikke kunde sende vaaben. Den norske regjering har ikke kunnet se bort fra, at vore vaabenforraad er smaa og nødvendige for landets eget bruk, og at vi intet kan undvære. Saa blev det spurt, om vi kunde sende private vaaben. Dertil svarte jeg, at private vaaben ikke findes her i Norge i saadan mængde, at det kunde være tale om at sende noget. Jeg sa ogsaa straks, at jeg for min part ikke kunde skjønne, at det kunde være nogen hjælp i at sende 2000 mand bort til Østersjøprovinserne. De vilde bare bli skudt ned allesammen. Den britiske chargé d'affaires var gang paa gang hos mig i anledning av dette spørsmål. Tilslut spurte han mig, om jeg virkelig var ængstelig for at forelægge dette, hvortil jeg svarte ham, at ja, jeg var ængstelig, og at jeg ikke vidste hvad der kunde ske her den dag vi virkelig for alvor skulde begynde at utskibe vore soldater, hester, kanoner og alt andet som skal med, for at sende dem til Østersjøprovinserne. Jeg sa ham, at jeg var ængstelig for hvad der da kunde ske. Denne sak er imidlertid lidt efter lidt døet hen. Spørsmålet ble som sagt stillet til mig den 30. oktober, og den 12. november gav jeg mit svar. Senere har det været svært litet tale om dette. Saa saken er nu fuldstændig døet hen, den eksisterer ikke lenger. Men der har altsaa været gjort et forsøk paa at faa os til dette, og dette er jo av de ting, som jeg ikke kan lægge frem for offentligheten, men som jeg tror det er heldig at vi faar frem i hemmelig stortingsmøte. Jeg har ogsaa hørt disse rygter om en mængde soldater, som skulde sendes avsted. Det som blev nævnt var altsaa 2000 mand fra alle tre lande tilsammen og 40 000 geværer med 1000 patroner til hvert gevær. Den sak anser jeg altsaa for at være ganske død og begravet; men det er godt, at Stortingets medlemmer vet, hvad der er foregaaet. Sverige og Danmark har erklæret, at de var enige med os i dette.

Saa maa jeg komme litt tilbake til et par av de saker jeg nævnte iformiddag. Vi lever nemlig i en tid, da utviklingen gaar saa hurtig, at det man siger om formiddagen kan behøve at fuldstændiggjøres om eftermiddagen. Jeg har siden stortingsmøtet iformiddag faat et telegram fra vor minister i Paris. Jeg fortalte her iformiddag, at vi hadde bemyndiget ham til sammen med den danske og svenske minister at lægge frem en henstilling til den franske utenriksminister, og i den anledning er der kommet et telegram hertil idag, avsendt fra Paris igaar: "Sammen med danske svenske ministre har jeg idag overlevert noten til utenriksministeren som uttalte at saa langt han kunde uttale sig uten overlægning med allierte ansaa han vor deltagelse forhandlingerne Ligue des Nations selvfølgelig han lovet meddele og

anbefale vort ønske til England Amerika Italien som utgjør le conseil superieur de guerre i Versailles og som skal forhandle om konferencens organisation." Pichon kunde ikke uttale sig om paa hvilket tidspunkt spørsmålet ligue des nations vilde optages til behandling men han ansaa at det sandsynligvis vilde bli reservert til slut. Forhandlingerne om ligue des nations vilde blot bli ført mellem ententemagterne Amerika og de neutrale og ikke med Tyskland og øvrige fiender. Videre erklærte han at intet spørsmål som direkte angaar noget av de skandinaviske land vilde bli avgjort uten "at disse lande konsultertes og fik anledning til at uttale sig". Jeg sa her iformiddag, at jeg haabet at faa et imøtekommende svar, og det forekommer mig, at dette er et meget imøtekommende svar, og da Norge er det land her i Norden, som har tatt initiativet i denne sak, og der er gaat frem efter den fremgangslinje vi har foreslaaet, kan vi jo være vel fornøiet med dette svar. Jeg synes det lover godt for fremtiden. Saa er der kommet ikke mindre end to telegrammer fra vor legation i Petrograd, siden jeg var her sist. Det ene er avsendt igaar 12te december fra Petrograd og lyder saa: "Legation avreiser idag. Send ingen telegrammer senere, telegram en clair kan sendes til konsulat Moskva eller direkte utenrikscommissaire Moskva". Det er undertegnet Arild Huitfeldt. Saa har vi fra minister Urbye i Helsingfors faat følgende telegram, som er sendt idagmorges fra Helsingfors og altsaa er gaat hit paa nogen faa timer: "Konsul Eilertsen har sent igaaftes fra Rajajoki sendt følgende telegram som han ber mig sende videre: Efterat legationen hadde meddelt utenrikskommissariatet om dets avreise blev samtlige pas viseret for utreise. Da legationen idag skulde avreise blev der gjort store vanskeligheter med bagagen, efter protest tillotes dog bagagen indlastet. Ekstratog var umulig at faa tross løfte. Ved ankomst grænsestation Bjelostrow gjordes store vanskeligheter idet den ekstraordinære kommission tiltrods for Karagans ordre ikke tillot legationen at avreise. Efter protest fra legationens chef sendtes forespørsel til Moskva hvorfra efter flere timers ophold følgende svar: legationen kan passere, men dens segl maa aapnes; herimot blev protesteret og legationen fik ikke tilladelse avreise med undtagelse av mig der fik passere grænsen paa grund av at jeg ikke tilhørte corps diplomatique. Lyktes mig faa ut endel værdifuld bagage. Paa vegne av charge d'affaires nedlægges høitidelig og energisk protest og bedes regjeringen uopholdelig telegrafere protest kommissariatet Moskva. Bli foreløbig her for mulig hjælp." Dette er undertegnet av Urbye. De er med andre ord holdt tilbake paa grænsen. Vi har øieblikkelig i utenriksdepartementet gaat igang med at sætte op en protest mot, at segl brytes, og at de ikke faar passere. Det sendes ieftermiddag til Moskva.

Buen: Utenriksministeren sa, at det svar man hadde faat angaaende nationernes liga var helt tilfredsstillende. Jeg kan ikke finde det, og jeg vil ikke tie til det. Jeg synes ikke det var tilfredsstillende; for skal der være en nationernes liga, saa maa vi vel forutsætte, at den liga blir bestaaende av alle europæiske nationer iethvertfald, ogsaa centralmagterne. Dette har vi jo ingen indflydelse paa; jeg vilde bare ikke i taushet erkjende, at en anden plan var tilfredsstillende. Skal vi vente at faa en virkelig fred paa grundlag av en nationernes liga, maa vel samtlige magter søkes indarbeidet i denne liga. Med det samme jeg har ordet, vil jeg faa lov til nu i dette lukkede møte at gjenta et spørsmål, som hr. Gausdal stillet iformiddag, for jeg synes det bør lægges helt frem her nu, nemlig: I hvilket omfang og i hvilken hensigt er det, at disse militære indkaldelser er foretat, disse ansamlinger her i hovedstaden og disse varsler, som en række militære menige har faat om at holde sig beredt paa kort varsel?

Utenriksminister Ihlen: Naar jeg nævnte, at svaret fra Paris var tilfredsstillende, skal jeg indrømme likeoverfor hr. Buen, at det ikke netop var den side av saken han paapekte, som jeg tænkte paa. Jeg tænkte paa, at det dog gjennem dette telegram siges os fra officielt fransk hold, at vi skal faa være med paa at behandle disse spørsmål - det er det vi har bedt om - og det synes jeg er heldig.

Statsraad Holtfodt: I anledning av det spørsmål, som er rettet til mig, skal jeg oplyse: Som allerede meddelt av forsvarsdepartementet i pressen er der turvis indkaldt til tjeneste ved garnisonen i Kristiania et kompani av en national avdeling. Foreløbig er det Numedals bataljon, saavidt jeg erindrer, som nu har tur, og det er den samme vagttjeneste, som vi hittil har utført under hele den sidste tid av krigen her i Kristiania, hvor vi har en helt masse vagter utenfor den, som garden og underofficerskolen kan overta. Vi har været nødt til at indstille den indbeordning i nogen tid paa grund av, at sanitetsgeneralen under den spanske syke bestemt fraraadet at kalde ind nye folk; men saasnt vi fik sanitetsgeneralens tillatelse maatte vi atter indkalde for at bringe vagtstyrken op til det, den har været hele tiden. Det er altsaa intet (andet) ekstraordinært skedd, og vi kan ikke undgaa at opretholde den vagtstyrke, saa længe vi skal ha ansvar for alle de magasiner f.eks. og andre ting, som vi nu bevogter her i Kristiania.

Konow: Der var her i formiddag en forespørsel i anledning av nogen rygter, som hr. Buen talte om - det var, om Norge hadde sluttet sig til Ruslands fiender. Utenriksministeren hadde oplyst, at legationen hadde faat tillatelse til at forlate Moskva, naar den fandt selv at burde gjøre det. Men saavidt jeg forstod repræsentanten, uttalte han, at han forutsatte, at den ikke forlot Moskva,

før de var drept - lød det først - men før de var ifærd med at dræpes, lød det bakefter. Ja, men da er det vel ogsaa for sent. Men disse rygter om, at Norge skulde slutte sig til Ruslands fiender, tror jeg fik det rette svar ved, hvad den ærede repræsentant selv uttalte. Naar forholdet virkelig er, om legationen skal forlate Rusland, enten før de blir drept eller er ifærd med at dræpes, saa vil det si - ikke at vi slutter os til Ruslands fiender, men at Rusland optrær fiendtlig likeoverfor os. Og det er vel det, som virkelig er sakens kjerne: Hvorvidt optrær den nuværende russiske regjering, som faktisk har magten i Moskva, fiendtlig likeoverfor os? Der har jo, som utenriksministeren oplyste, været foretat indbrud i rum, som ialfald var beskyttet av den norske legation. Det er ikke et venlig skridt, det er et fiendtlig skridt, et skridt, som ikke tillates under fredelige forhold mellem nationerne. I det hele tat at fremstille det, som om vi førte en aggressiv politik likeoverfor den faktiske russiske regjering, det er et feilagtig standpunkt at ta, naar man taler om disse ting. Men jeg begjærte ordet med utgangspunkt i dette forat spørge regjeringen: Hvor længe vil den la dette bureau - der angivelig er et pressebureau - som heter "Rosta", fortsætte med at foreta disse forskjellige manipulationer med veksling av store pengesummer o.s.v., o.s.v., hvor længe skal dette foregaa i vort land samtidig med, at der foretages den slags skridt, som den ærede repræsentant hr Buen selv har omtalt paa den maate, som han omtalte det? Det har faldt mange ind, at dette var kanskje ikke en ønskelig ordning, at der fremdeles eksisterer et bureau, som, hvis man skal tro de opplysninger, som er fremkommet, direkte sigter paa at utbrede revolutionsplaner og revolutionslyster i Norge. Vi vet, at "Rosta" er utelukket i Danmark og Sverige. Skal nu dette uvæsen - som det, efter hvad man vet, er - fremdeles faa lov til at eksistere i Norge, eller vil regjeringen eller utenriksministeren ta skridt til at faa dette ophævet og utvist av Norge? Det vil jeg gjerne vite besked om.

Buen: Hr Konow maa ha været fraværende, mens jeg talte iformiddag. Hvis han var tilstede, saa har han ialfald misopfattet stillingen. Jeg pekte paa, at jeg fandt det rigtig, at folk faar rede paa de virkelige forhold, og deri vil jeg anta, at hr Konow er enig. Jeg pekte paa, hvilke betragtninger der var gjort gjældende, at naar det endog kan siges dette, saa er det nødvendig, at det virkelige forhold kommer helt frem. Sandheten skal frem. Noget andet var det ikke jeg sa iformiddag. Jeg sa, at hvis det forholder sig slik, at de er ifærd med at sulte ihjel eller ifærd med at bli slaat ihjel, saa er det jo en given sak, at de piller sig væk. Men der var git det indtryk av det, som var skrevet, at denne legationens tilbaketrækning fra Petrograd - ikke fra Moskva men fra Petrograd - var, at man gik ærind for vestmagterne og paa den maate gjorde sig unøitral, og det var det, jeg vilde

ha bragt paa det rene. Jeg fældte ingensomhelst dom og tok ingen i forsvar i den forbindelse. Det gjør man ikke paa staaende fot. Jeg tænker over, hvad jeg vil si, men jeg vil først ha rede paa tingene. Noget andet var det ikke, jeg forsøkte at faa frem iformiddag, saa hr Konow burde ha sparet sig sit forsøk paa at lave agressiv politik av det, som foregik iformiddag fra min side. Jeg vil vente med at si noget om det sidste, som hr Konow kom med, indtil justisministeren har besvaret det spørsmål, som han kom med.

Statsraad Blehr: Der er kommet frem i pressen en del opplysninger om, at der saavel i Kjøbenhavn som i Stockholm og Kristiania er et russisk opplysningsbureau, som heter "Rosta", og det har været mange, som har tænkt, at man skulde gripe ind der. Hele den virksomhet er man fuldt oppmerksom paa. Men de to talere, som har hat ordet, hr Konow og hr Buen, har i virkeligheten irettelagt de grunde, som taler for, at man ikke griper ind uten nødvendighet og ialfald ikke før, vi har faat vore egne folk hjem fra Petrograd. Det er forresten neppe det opplysningsbyraa "Rosta", som har været det værste. Der er foregaat forskjellige andre ting ogsaa. Der er utvilsomt kommet agenter fra Rusland, og tildels i kurerskikkelser som Rautenfels, de har ikke hat med sig bomber, men de har hat med sig revolutionære skrifter, og det har været deres planer at paavirke forholdene her i landet og dels forholdene i Europa forøvrig; de har været sendt ut for agitation, derom er der ingen tvil. Man har været fuldt oppmerksom paa alt dette. De har ogsaa tildels hat forbindelser med endel av de politikere, som har spillet en stor rolle her i vort samfund i den senere tid, i munden, som har holdt forfærdelig store taler og truet samfundet med voldsomme ord, men som det ikke har lykkedes at sende videre representanter herind i Stortinget. Det er jo den mere besindige del av det parti, som endnu ikke er helt sprængt - det blir ikke min sak at spaa, men hvis den ene del av partiet gaar i den retning som den har gaat, maa jeg tro, at engang vil sprængningen foreligge. Men disse agenter fra Rusland har hat forbindelser her, og vi har været fuldt oppmerksom paa det, og der er ogsaa som sagt kommet en kurer med kufferter med revolutionære skrifter. Vi har foreløbig ikke gjort andet end at la manden reise igjen, og vi har sendt hans kufferter med ham tilbake, og det kjender man vistnok til i de ytterste radikale, de værste kredse av disse folk, som vi har med at gjøre, men det har endda ikke været hverken nogen interpellation eller noget andet om det her i tinget, og det kommer vistnok av, at jeg tror, den del av dette parti, som er blitt representert her i Stortinget, misbilliger, hvad der er foregaat paa den vei. Politiet har fulgt denne sak med megen oppmerksomhet, og spørsmålet har naturligvis hele tiden opstaat: hvor længe skal man taale trafikken? Men de er kommet til den oppfatning, som baade hr. Buen og hr. Konow har talt om, at vi kan

ikke optræ aggressivt overfor disse representanter fra Rusland, forinden vi har vore egne folk hjemme. Hvad der da skal gjøres, faar bli en sak for sig selv. Vi har ment, at vi ikke skal være provocerende i nogen retning, ikke utsætte os for følger, naar vi kan greie disse forhold her i Norge uten nogen fare.

Præsidenten: Hr. Buen har hat ordet to ganger.

Buen: Jeg skal bare faa lov til at ytre nogen faa ord. Jeg vil si om justisministerens uttalelser nu, at de var kloke, og jeg tror, at regjeringen handler ubetinget riktig, fra hvilken side man end anskuer dette forhold, ved ikke at la sig føre ind i nervøsitet. Jeg har ingen hverken berettigelse eller pligt til at optræ som advokat til nogen av siderne, jeg staar helt uavhengig til de ting, som her er tale om, for ingen har konferert med mig, eller jeg tror med nogen av mine partiføller i Stortinget, om de her foreliggende ting. Men det har jeg et sterkt indtryk av, at hvis man vil skape forviklinger av kjedelig art her i landet, saa bør man gaa frem paa den maate, som jeg syntes hr. Konow antydet. Jeg vil paa det sterkeste fraraade, at man i nervøs skræk for det ene eller det andet lar sig forlede til skridt, som under enhver omstændighet maa opfattes som aggressive paa et visst hold. Det er en politik, som jeg synes, vi bør føre her i landet: at vi holder os utenfor disse ting. Og ikke tror jeg, at det med rette kan siges, at man har forsøkt at faa Norge med i denne dans, men at det i tilfælde er andre maal, man sigter paa, at Norge i værste fald kun er en slags station, hvorfra de forsøker at arbeide for sine meninger. Det kan naturligvis til sine tider være farlig, især hvis man som Rautenfels har kufferten fuld av bomber; men ord er nu ikke rigtig saa farlige som de rautenfelske bomber. Derfor bør man med sindsro se paa disse ting og la dem utvikle sig uten at gripe til aggressive skridt. Noget andet kan og vil jeg ikke si om dette i øieblikket.

Konow: Ja, det er sandt, det som hr. Buen sa, at ord ikke er saa farlige; men ord kan undertiden lede til handling, og det kan bli farlig. Nu har vi faktisk den tilstand her i landet, at hver lørdag og søndag holdes der taler, som direkte gaar ut paa, hvad man kalder direkte aktion, eller oversat paa norsk: oprør. Og det kan nok være som hr. Buen siger, at det er ikke farlig, at det i virkeligheten ikke vil lede til noget; men det er ikke av det gode, at der saa hyppig her i landet søndag efter søndag uten sky tales ord, som strider mot straffeloven, hvor den kunde gripe ind. Det kan ikke befordre den lovlydighet, som vi haaber, at vort folk altid vil iagtta. Naar der saa kommer et byraa, et kontor, som er i høi grad mistænkt, og hvorom det siges at det driver en agitation for det samme formaal, saa tænker jeg, det er regjeringens pligt at ha sin opmerksomhet henvendt paa det, og jeg vet ikke, om jeg forstod den ærede justisminister ret, men

naar man bare fik vore mænd, vore utsendinger bort fra de farlige forhold, hvori de nu er - man hadde foretat det aggressive skridt, at man kaldte dem hjem, naar de var ifærd med at bli dræbt! - saa skulde det kunne tages under overveielse, hvorvidt man skulde finde sig i dette "Rosta", som her driver en farlig virksomhet efter alt, hvad der forlyder. Ja, jeg vil haabe, at regjeringen tar dette under indgaaende overveielse. For i længden tror jeg ikke, det vil kunne taales. Det siges, at man skal ta det med ro. Ja, det skal vi gjøre. Men vi skal heller ikke være bange for at gripe til, naar der virkelig foregaar noget, som er stridende mot lov og orden i landet. Man skal ikke være saa bange for disse kræfter, som arbeider for opløsning, for oprør likefrem, at man ikke vover at gripe ind i tide. Det kan være spørsmålet, naar tiden er der; men engang faar man gripe ind - ogsaa naar det gjælder utsendinger, som arbeider for at bringe landet i oprørske tilstand. Det er bedst at tale like ut i en saadan sak og ikke lægge filt over. Jeg tror, regjeringen gjør ret i at ta dette forhold under alvorlig overveielse.

Statsraad Blehr: Det forholder sig saa, som jeg sa og som hr. Konow har forstaat mig ret i, at regjeringen har dette under alvorlig overveielse. Vi har selvfølgelig hat vor opmerksomhet fuldt ut henvendt paa disse ting. Oprindeligt var det jo saa, at Rostabyraaet kom som et telegrambyraa, opplysningsbyraa. Vi har jo selv hat den slags byraaer i fremmede lande. Vistnok hadde man mistanke om, at det ogsaa drev agitation, men officielt var det jo opprettet, forat det skulde kunne gi korrekte opplysninger om forholdene i Rusland, saadan som forholdet var, da Norge og Rusland ikke stod paa fiendtlig fot med hinanden, men man visste naturligvis meget godt, at Rostabyraaet repræsenterte anskuelse, som ikke netop stemte med den norske regjerings anskuelse. Det visste man, men noget videre om forbrydersk virksomhet kunde man ikke vite. Det er ikke egentlig det, jeg vilde si, men jeg glemte at gi en opplysning, som kanskje kan ha interesse. Alle de 3 skandinaviske lande har hat sin opmerksomhet henvendt paa dette. I Norge og i Danmark har man ingen officielt anerkjendt repræsentant for Rusland. Man har sagt her, at man hadde en forhenværende skrædder, som forresten ogsaa nu er skrædder, som heter Beitler. Han har nok ikke nogen officiel utnævnelse, men han optraadte paa en saadan maate. I Sverige har man en mand, som heter Worowsky, som er officielt anerkjendt. Det har været hovedkvarteret for utsendelsen af skrifter og den slags ting. I Danmark var man ogsaa meget ængstelig for dette. Derfor har der været en konferanse nede i Kjøbenhavn, hvortil Sverige og Norge har sendt repræsentanter. Fra os har justisdepartementets ekspeditionschef og opdagelseschefen været dernede og desuten en repræsentant fra utenriksdepartementet. Ogsaa en anden repræsentant har været der, som kjender forholdene i Rusland nøie. Fra

Sverige har der været en repræsentation av lignende art. De har forhandlet nede i Kjøbenhavn om dette forhold og har alle sammen været enige om, at der ikke skulde foretages noget skridt mot disse, forinden man hadde ordnet sine egne landsmænds interesser i Rusland. Det har naturligvis tat lang tid for vore landsmænd der at løsgjøre sig fra sine store interesser dernede. Men nu er det kommet dertil, at der ikke er saa svært mange nordmænd igjen, og Sverige har da, efter at ha arbeidet i samme retning, nu truffet det skridt, at det trækker sin legation tilbake. Hvorvidt det er en absolut, endelig avbrydelse av den diplomatiske forbindelse, det er jeg ikke saa ganske sikker paa. Kanske utenriksministeren vet det nøiagtig. Jeg tror, at det er meningen, at der skal være en mand igjen derinde som en slags formidler. Naar jeg siger, hvad jeg nu vil si, er det ikke egentlig jeg, som skulde si det, men siden jeg har ordet, kan jeg si det, - at naar der er spørsmål om, at vi skulde her ha ført nogen særlig politik for de allierte mot Rusland, saa forholder det sig jo ikke saa, fordi vor legation derinde har gjort de allierte meget store tjenester, og de er meget taknemlig for det. Utenriksministeren har vist ikke oplyst det her idag men han har ialfald oplyst det i regjeringen, at de har flere gange takket for den hjælp, som repræsentanter for Norge har ydet engelske og franske undersaatte i Rusland. Det er ikke som følge av noget paatryk derfra, at disse forhold er opstaat, men det er paa grund av de vanskeligheter altsaa, som har opstaat, fordi man merket dette forsøk paa at gjøre de 3 skandinaviske lande til arnesteder for sine politiske machinationer. Denne mand, som var en slags halvofficiel agent for Rusland - han var vist ikke anerkjendt men optraadte som saadan, tror jeg, - bar navnet Beitler. Han kom tilbake her, og da var det spørsmål, om han skulde utvises. Det ønskedes naturligvis fra vist hold. Jeg bestemte, at han ikke skulde det, han skulde faa være her, men det skulde betydes ham, at vi vilde ikke ha nogen indblanding i norsk politik, og ikke nogen agitation. Vi vilde vise gjæstfrihet mot dem, som kom fra fremmede lande, enten de hørte til den ene eller anden politiske retning, men vi vilde kræve, at de skulde la os og vore institutioner være i fred, og jeg tror, at denne mand har holdt det løfte. Han har været her senere, og jeg tror, han har gjort det. Men der kom andre, som har voldt os store vanskeligheter, og som det snarere kan bli spørsmål om at utvise.

Magnus Nilssen: Jeg vil først si, at det var med tilfredsstillelse, jeg hørte utenriksministerens meddelelse om svaret paa den anmodning, som er kommet til ham om at sende tropper til Østersøen. Jeg kan bare beklage, at de, som har hat kjendskap til disse ting, ikke kan bevare en hemmelighet. For det er selvsagt, at de rygter som har svirret i luften i længere tid her, har sin aarsak i denne faktiske henvendelse, som er kommet til

regjeringen, og disse rygter har jo avstedkommet adskillig nervøsitet, adskillig angstelse og tildels en viss ophidset stemning inden visse lag av befolkningen. Jeg vil dernæst gi min tilslutning til, hvad hr. Buen uttalte angaaende meddelelsen fra Paris om Nationernes liga. Jeg har ikke deltat i denne diskussion før; men jeg vil ha sagt som min mening, at hvis den norske regjering fremdeles kommer til indgaaende at befatte sig med det spørsmaal, maa det efter min opfatning ikke sees som et spørsmaal, der utelukkende angaar Ententelandene. Vil man arbeide for at faa en virkelig Nationernes liga istand, saa maa det fra første stund lægges slik an, at man ikke støter fra sig adskillige av de lande, som vi maa ha med, forat det overhodet skal bli alvor og et godt resultat ut av et slikt Nationernes forbund med en virkelig effektiv og varig fred med avrustningen som opgave. Dernæst vil jeg ha sagt overfor dette, som nu sidst er diskutert, om Rostabyraaet, at det er vel faa eller ingen, i ethvert fald i denne forsamling, som hylder den opfatning og har de anskuelser, som gjøres gjældende fra dette byraa, og jeg for min part læser ikke al denne ensidige fremstilling om de høist lykkelige forhold i Rusland med nogen egentlig fornøielse. Den, som er vant til at læse med litt forstaaelse, vil fort komme paa det rene med, at saa lykkelig er tilstanden visselig ikke i Rusland. Men jeg er videre paa det rene med, at om dette skal være et forsøk paa at opfordre den norske almenhet og spesielt den norske arbeiderklasse til hurtigst mulig at komme frem til saa lykkelige forhold som i Rusland, saa er byraaets opgave mislykket. Jeg føler mig sikker om, at den norske arbeiderklasse er saapas intelligent og saapas oplyst og har saavidt megen politisk takt og forstaaelse, at de selv vil vite at dømmе og bedømme disse meddelelser, som kommer derfra. Jeg tror derfor, at det er det forstandigste, at ogsaa den ærede justisminister fortsætter paa samme fornuftige maate, som det later til at han har befulgt hittil, og ikke er nervøs og ikke tar det paa den maate, at fordi om dette er meninger og opfatninger, som ikke passer sammen med regjeringens opfatning eller vor opfatning, saa skal man søke at stanse dette ved tvangsmidler. Det har alle tider vist sig, at der kommer ikke noget godt ut av det at søke at stanse politisk agitation eller anden slags agitation ved tvangsmidler. Vi har jo bestræbt os for at la være det her i landet, og faar stelle med disse ting, vil han gaa frem paa samme maate. Forhaabentlig faar han stelle med disse ting i ethvert fald, til vi møtes her i Stortinget igjen paa ordinær maate, og da kunde det jo være spørsmaal om, hvis situationen er en anden, at ta denne debat op igjen da.

Præsidenten: Flere har nu ikke forlangt ordet, og debatten om denne sak erklæres avsluttet.

Præsidenten foreslaar, at disse forhandlinger ikke blir at offentliggjøre.

Votering:

Præsidentens forslag bifaldtes enstemmig.

Præsidenten: Utenriksministeren beder mig henstille til repræsentanterne at holde absolut hemmelig de meddelelser, han har git om legationens bevægelse fra Petrograd; for det kunde skade den, hvis det kom utenfor denne forsamling, at den staar paa grænsen mellem Rusland og Finland. Senere vil der fra utenriksdepartementet bli sendt et kommuniké til pressen, om hvordan det er gaat med legationen; men indtil videre maa repræsentanterne tie aldeles stille med, hvad vi her har faat høre om denne sak.

Protokollen for det hemmelige møte oplæstes og foranlediget ingen bemerkning.

Møtet hævet kl. 18.45.